
Fora, ofwel de gang van een waterdruppel

Wie op het vierde World Water Forum in Mexico het urenlange wachten voor de registratie eindelijk had doorstaan, kon vervolgens aansluiten bij de rijen voor de alomtegenwoordige beveiligingscontrole. Controle bij het naar binnen gaan, controle bij het zich verplaatsen tussen de delen van het gebouw, en controle bij het naar buiten gaan, om vervolgens aan te sluiten bij een rij wachtenden voor de bus terug naar de hotels in de binnenstad. Ik had nog geluk, want ik was een dag vóór de Prins van Oranje al gearriveerd, zodat het een en ander tijdig in goede banen en in de goede zaal kon worden geleid. De meesten, die mét de Prins in het vliegtuig zaten, misten de plenaire opening en dus de woorden van de Prins van Oranje en de Mexicaanse president. Immers de registratie was in de binnenstad en niet in het conferentiecentrum dat in de spits ruim een uur verderop was gelegen. Voor velen betekende dit een vergeefse rit in de ochtend naar het conferentiecentrum, vervolgens weer terug in de bus naar het hotel in de stad waar de badges konden worden afgehaald, en aldaar aansluiten bij de rijen van vele honderden wachtenden. Dit verliep heel sociaal: ook directeuren van om het even welk groot internationaal centrum dienden keurig aan te sluiten. Dat bijna iedereen louter Spaans sprak, gaf het geheel een extra dimensie.

Hoe anders ging dit bij de General Assembly van de European Geosciences Union ruim een week later in Wenen. Van achter een groot aantal registratiebalies zonder wachtenden word ik zomaar in het Nederland toegesproken – wie had dat verwacht? Een minuut later ben ik voorzien van badge, tas, en iets wat lijkt op een dik telefoonboek van de stad, met daarin louter de samenvattingen van de presentaties die gedurende de rest van de week in een groot aantal zalen zullen worden gehouden.

Een interessante ontwikkeling waarover presentaties plaatsvonden, was een project waarbij wordt gekeken hoe met behulp van zwaartekrachtmetingen de temporele variatie in het grondwatergehalte van grote delen van continenten kan worden bepaald.

Het leukste was evenwel een verhaal met de mooie titel 'Listening to raindrops 2000 meters underwater'. Op grote diepte geïnstalleerde zogenaamde hydrofoons lijken veelbelovend om in afgelegen gebieden gegevens te verzamelen, die nodig zijn voor klimaatonderzoek naar de verdeling en intensiteit van mondiale neerslagpatronen.

In één van de vele gangen en ontspanruimtes – met overal draadloos internet tot de beschikking – ontspan zich een discussie over het nut en nadeel van de 'impact factor' van wetenschappelijke tijdschriften. Daaraan gekoppeld zit een discussie over hoe om te gaan met de 'review' van ingezonden artikelen, aangezien de vermeende zwaarte van de 'review' zich uit in de puntenwaardering die het blad krijgt. Hoe meer punten, hoe beter voor de auteurs, want hoe meer punten, des te groter de kans op financiering. Zo is de situatie ontstaan dat de uitgevers van wetenschappelijke bladen mede bepalend zijn voor de richting die een wetenschap opgaat.

Soms werkt het waarderingssysteem ook remmend op de wetenschap. Bladen met een hoge 'impact factor' zijn interessant voor wetenschappers die punten nodig hebben. Dit heeft tot gevolg dat de hoofdmoot van de publicaties zich richt op de onderwerpen die het best scoren, waardoor de 'impact factor' gaat bepalen waar de wetenschap zich op richt. Dit hoeft niet altijd aan te sluiten bij een maatschappelijke behoefte. Juist voor nieuwe onderwerpen die tot paradigmaverschuivingen leiden, blijkt het vaak lastig om onderzoeksresultaten gepubliceerd te krijgen. En zonder publicaties geen geld voor verder onderzoek. De bladen die goed scoren willen het onderwerp niet hebben, zodat het uiteindelijk met veel moeite ergens anders wordt geplaatst. Dit heeft niets meer met het belang van het onderzoek te maken, maar des te meer met een zichzelf in stand houdend systeem.

De nieuwste ontwikkeling die we zien is dat beleidsmedewerkers gaan bepalen of onderzoeksresultaten al dan niet kunnen worden gepubliceerd. De vraag is of dit bevordelijk is voor de dialoog tussen wetenschap en beleid. Ook bij STROMINGEN hebben we tegenwoordig af en toe te maken met artikelen waarvoor een overheid toestemming moet geven. Bij uitblijven daarvan – om welke reden dan ook – wordt publicatie van zinnige informatie geblokkeerd.

Er wordt wel gezegd dat effectief waterbestuur voor 20% wordt bepaald door verstandig waterbeheer door waterbeheerders en voor 80% door verstandige keuzes in een brede maatschappelijke context. Dit betekent dat de analyse van waterbeleid en bestuur wel eens van groter maatschappelijk belang kan zijn dan het beschrijven van de gang van een waterdruppel.

MudV